Ministerul Sănătăţii al Republicii Moldova
Centrul de excelenţă în medicină şi farmacie „Raisa Pacalo”

APROBAT
DIRECŢIA MANAGEMENT
PERSONAL MEDICAL
_____ 2017

Curriculum disciplinar
COMUNICARE ŞI PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Specialitatea
Îngrijirea bolnavului - *91310*

Calificarea
Asistent medical

2017

Autori:

Ala MANOLACHE, profesor la disciplina Comunicare şi psihologie medicală, grad didactic superior

Nadejda HORNEŢ, profesor la disciplina Comunicare şi psihologie medicală, grad didactic superior

Ludmila ŞCHIOPU, profesor la disciplina Comunicare şi psihologie medicală, grad didactic întâi

Recenzent:

Natalia GRÎU, profesor la disciplina Limba şi literatura română, grad didactic superior, consultant superior al Ministerului Educaţiei, Limbi şi comunicare.

Discutat:

La şedinţa Catedrei Discipline socio-umane

din „05" iunie 2017.

Şef catedră _____ **Iulia CUPCEA**, grad didactic întâi.

Aprobat:

La şedinţa Consiliului metodic din 19 iunie 2017

Proces verbal nr.6.

Coordonat cu:

Şef Cabinet Instructiv-Metodic Republican

al Ministerului Sănătăţii

_____ **Diana SAVCA**

„22" 06 2017.

CUPRINS:

I.	*PRELIMINARII*	*4*
II.	*MOTIVAŢIA, UTILITATEA DISCIPLINEI PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ*	*5*
III.	*COMPETENŢELE PROFESIONALE SPECIFICE UNITĂȚII DE CURS*	*7*
IV.	*ADMINISTRAREA DISCIPLINEI*	*7*
V.	*REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE*	*7*
VI.	*UNITĂŢILE DE ÎNVĂŢARE LA COMUNICARE ŞI PSIHOLOGIE MEDICALĂ*	*8*
VII.	*STUDIU INDIVIDUAL GHIDAT DE PROFESOR LA COMUNICARE ŞI PSIHOLOGIE MEDICALĂ*	*11*
VIII.	*SUGESTII METODOLOGICE*	*14*
IX.	*SUGESTII DE EVALUARE A COMPETENŢELOR PROFESIONALE*	*16*
X.	*RESURSELE DIDACTICE RECOMANDATE ELEVILOR*	*17*

I. PRELIMINARII

Fiind plasat într-un nou context sociocultural, învăţământul actual este determinat de noi premise instructive pentru a răspunde necesităţilor europene printr-o educaţie de calitate.

Curriculumul „Comunicare şi psihologie medicală" a fost elaborat în conformitate cu:

- Codul Educaţiei, Legea nr. 152 din 17.07.2014,
- „Strategia de dezvoltare a învăţământului vocaţional tehnic pentru anii 2013-2020" aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 97 din 1 februarie 2013,
- Codul Educaţiei, Legea nr. 152 din 17.07.2014,
- Ghidul de implementare a Sistemului de Credite de studii în învăţământul mediu de specialitate din Republica Moldova ECVET.

Conform acestor documente de politici educaţionale, în învăţământul profesional tehnic se preconizează elaborarea şi implementarea curricula disciplinare, bazate pe formarea şi dezvoltarea competenţelor.

Curriculum este un document normativ şi obligatoriu pentru realizarea procesului de predare-învăţare-evaluare a disciplinei *Comunicare şi psihologie medicală* în sistemul învăţământului profesional tehnic.

Actualul curriculum la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* a fost elaborat în bază de credite transferabile.

Prezentul document oferă oportunităţi de dobândire a abilităţilor şi formare a competenţelor integratoare, privind dezvoltarea elevilor în plan personal, social şi profesional. Studierea disciplinei îi va ajuta pe elevi să se orienteze în alegerea, din mai multe alternative, a celor care duc spre câştigul autonomiei în acţiunea personală. Curriculum pune accent pe finalităţile educaţiei, care formează competenţe profesionale, atitudini şi valori personale.

Un element fundamental, care facilitează acest lucru în termeni de aplicabilitate, îl constituie conceptul de *competenţă*. Abordat în aspectul didacticii funcţional-comunicative, prin avantajul pe care îl oferă în dezvoltarea la elevi a unui sistem de competenţe necesare şi utile, *pedagogia competenţelor* facilitează demersul învăţământului actual de a realiza transferul solicitat de la un curriculum axat pe obiective pedagogice la un curriculum centrat pe competenţe ca achiziţii valorice menite să formeze viitorul specialist medical prin proiectarea unui profil intelectual autentic, să-l motiveze argumentat pentru un comportament flexibil la noile realităţi.

Curriculum oferă un sistem de competenţe şi abilităţi specifice disciplinei de studiu, care discind din competenţele la calificare şi sânt ghidate de competenţe-cheie.

În procesul de elaborare a curriculum-ului s-au luat în considerare următorii factori:

- necesitatea ajustării ofertei educaţionale la cerinţele actuale ale pieţei mincii;
- experienţa naţională şi internaţională de elaborare a curriculum-ului profesional;
- necesitatea de a oferi un răspuns adecvat cerinţelor social-profesionale, exprimate în termeni de finalităţi de instruire evaluabile, achiziţionate la încheierea procesului de instruire profesională.
- interferenţa VIAŢĂ/COMUNICARE/PSIHOLOGIE MEDICALĂ: orientarea spre o societate deschisă, comunicarea socio-culturală solicită şi o viziune adecvată asupra rolului disciplinei şi a modului de abordare a acesteia.

Curriculum-ul la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* asigură repere pentru:

- axarea procesului educaţional pe formare de competenţe;

- desfăşurarea procesului educaţional din perspeciva formării orientate pe finalităţi de instruire;
- elaborarea materialelor de instruire, ghidurilor de performanţă, instrumentelor de evaluare a competenţelor profesionale.

Conţinuturile, concretizate în curriculum, sugerează metodologiile pentru elaborarea manualelor, ghidurilor, compendiilor şi instrumentelor de predare-învăţare-evaluare.

Profesorii vor utiliza curriculum-ul la disciplină drept document obligatoriu în proiectarea, organizarea şi desfăşurarea demersului educaţional, ghidând studierea subiectelor pentru studiul independent, care sânt incluse în evaluare la seminare şi examen.

Prin proiectarea didactică se realizează conexiunea dintre conţinuturi, activităţi didactice, competenţe ca finalitate educaţională.

II. MOTIVAŢIA, UTILITATEA DISCIPLINEI PENTRU DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* este un curs obligatoriu de iniţiere a elevilor în conceptele de bază ale comunicării, psihologiei medicale şi urmăreşte dezvoltarea la elevi a competenţelor, ce le vor permite valorificarea eficientă a propriului potenţial în domeniul profesional medical.

Corelaţia integrativă între ştiinţele comunicării şi psihologia medicală sugerează, pe de o parte, abordări interdisciplinare, iar pe de altă parte, organizează procesul de predare-învăţare-evaluare.

Disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* se profilează în actualul context educaţional, ca un demers complex, ale cărui dimensiuni – comunicare eficientă, educaţie pentru valorile general-umane, educaţie pentru creştere personală şi carieră, educaţie pentru promovarea sănătăţii fizice şi psihice – se înscriu într-o nouă paradigmă, care îşi propune schimbarea mediului social.

Scopul major al disciplinei îl constituie dezvoltarea la elevi a culturii comunicării, formarea specialistului medical responsabil, pregătirea lui pentru a activa conştient, a-şi asuma responsabilităţi pentru propriul destin şi destinul comunităţii.

Educaţia, conform Codului Educaţiei al Republicii Moldova, are ca finalitate principală formarea unui caracter integru şi dezvoltarea unui sistem de competenţe care include cunoştinţe, abilităţi, atitudini şi valori ce permit participarea activă a individului la viaţa socială şi economică.

Din perspectiva abordării învăţământului bazat pe competenţe, curriculum-ul la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* este orientat spre formarea competenţei de comunicare, care se referă la capacitatea specialistului medical de a recepta şi a emite mesaje verbale, nonverbale şi paraverbale, ţinând cont de starea psihologică a pacientului, în situaţie reală.

Comunicarea vizează un sistem de competenţe specifice pentru a realiza un larg spectru de acte comunicative, aparţinând diferitor stiluri funcţionale în varianta scrisă şi orală.

Studierea psihologiei medicale generează formarea unui sistem de competenţe, care se axează pe identificarea particularităţilor psihicului uman, evidenţierea mecanismelor psihice, infrastructura sistemului psihic uman.

Studiul disciplinei *Comunicare şi psihologie medicală* este axat pe competenţe concrete, iar învăţarea este centrată pe: cunoştinţe, abilităţi şi atitudini.

Cunoştinţele necesare includ capacitatea de a identifica oportunităţi pentru activitatea profesională. Elevii trebuie să fie, de asemenea, conştienţi de latura etică a activităţii specialistului medical.

Abilităţile se raportează la managementul de proiect pro activ, care include abilitatea de a planifica, organiza, analiza, comunica, a evalua, precum şi la capacitatea de a lucra atât individual, cât şi în echipă.

Atitudinea se caracterizează prin iniţiativă, poziţie pro activă în viaţa profesională. Aceasta include, de asemenea, motivare şi determinare în realizarea obiectivelor propuse.

Misiunea de a forma şi dezvolta aceste componente îi revine disciplinei de studiu *Comunicare şi psihologie medicală.*

Proiectarea curriculum-ului la disciplină a fost ordonată de principii ale proiectării–predării–receptării–învăţării–evaluării didactice:

- **învăţarea interactivă centrată pe elev presupune** adoptarea unui demers de învăţare activă prin realizarea unor activităţi individuale sau de grup, în care elevul acţionează independent, soluţionează probleme, ia decizii şi îşi asumă responsabilitate pentru propriile acţiuni;
- **sistematizarea şi coerenţa demersurilor educaţionale proiectate**, urmărindu-se perfecţionarea şi dezvoltarea competenţelor comunicative ale viitorilor specialişti medicali;
- **accesibilitatea** conţinuturilor, luate în considerare la proiectarea evaluării;
- **centrarea pe aspectul formativ-participativ al instruirii**: se mizează pe receptarea adecvată şi interpretarea proprie/originală, pe capacitatea de a-şi cultiva experienţe proprii;
- **axiologic/valoric**, aplicat în promovarea valorilor medicale, sociale, profesionale şi personale;
- **axarea pe finalităţi de învăţare** orientează procesul de instruire către un şir de rezultate scontate, care reflectă ceea ce se aşteaptă de la un specialist medical să cunoască, să înţeleagă şi să fie capabil să demonstreze la finalizarea cursului de instruire.
- **perspectiva integrării profesionale** presupune utilizarea în calitate de metode de învăţare a studiilor de caz, proiectelor, situaţiilor de problemă, care ar stimula gândirea critică a elevului, astfel încât procesul de învăţare să devină mai dinamic şi mai eficient.

Cursul oferă elevilor o posibilitate amplă pentru o reflecţie conştientă asupra profesiei lor. Curriculum-ul include o evaluare continuă şi obiectivă a competenţelor formate, asigurându-le astfel şanse sporite de angajare în câmpul muncii şi oportunităţi de realizare profesională.

Disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* vizează integrarea competenţelor formate în cadrul altor discipline studiate cu competenţele formate de acest curs, asigurând astfel un demers interdisciplinar şi transcurricular.

Curriculum-ul la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* permite adoptarea unui model flexibil de proiectare curriculară.

În vederea realizării competenţelor de bază şi specifice, curriculum-ul propune unităţi de conţinut.

Conţinuturile învăţării includ cele două domenii ale disciplinei: *Psihologie medicală şi Comunicare.* Ele sunt dinamic ordonate pe unităţi de instruire şi repartizate pe ore într-o viziune sistemică, apropiind actul de învăţare de realitatea imediată, de viaţa privată şi publică a vitorului specialist medical, de interesele lui.

III. COMPETENŢELE PROFESIONALE SPECIFICE UNITĂŢII DE CURS

- comunicarea eficientă în cadrul echipei multidisciplinare profesionale;
- promovarea celor mai eficiente strategii de comunicare medicală;
- combinarea tehnicilor variate de comunicare verbală, paraverbală, non-verbală;
- caracterizarea infrastructurii psihicului uman;
- evaluarea structurii integratoare a mecanismelor psihice;
- integrarea percepţiilor interpersonale în practica profesională.
- aplicarea tehnologiilor informaţionale şi comunicaţionale pentru documentare, exersare şi producere de texte;
- valorificarea oportunităţilor de dezvoltare personală şi profesională.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Comunicarea şi psihologia medicală face parte din unitatea de curs de creare de abilităţi şi competenţe generale, având statut obligatoriu, iar cunoştinţele şi abilităţile practice ale elevului la finele studierii vor determina competenţe profesionale în domeniul dat.

Codul	Denumirea unităţii de curs	Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Nr. de credite
			Total	Contact direct	Studiul individual		
G.03 O.001	Comunicare şi psihologie medicală	III	60	30	30	examen	2

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Nr. Ctr.	Unităţi de învăţare	Numărul de ore		
		Total	Contact direct	Studiul individual
1.	Psihologie generală – psihologie medicală.	2	2	-
2.	Importanţa metodelor psihologiei.	2	-	2
3.	Infrastructura sistemului psihic uman.	4	2	2

4.	Activitatea umană şi procesele reglatorii.	2	2	-
5.	Sistemul personalităţii.	4	2	2
6.	Psihologia medicală a vârstelor şi sexelor.	4	2	2
7.	Stresul. Strategii adaptive de profilaxie a stresului.	4	2	2
8.	Personalitatea. Rolul ei în formarea carierei medicale.	2	2	-

COMUNICARE

Nr. d/o	Subiectele de studiu	Nr. de ore		
		Total	Contact direct	Studiul individual
1.	Comunicarea umană. Comunicarea interumană.	2	2	
2.	Comunicarea verbală, comunicarea non-verbală şi paraverbală. Comunicarea în scris.	4	2	2
3.	Elaborarea posterilor şi pliantelor tematice.	2	-	2
4.	Comunicarea interpersonală. Tipuri şi modele de comunicare.	2	-	2
5.	Psihologia comunicării.	4	2	2
6.	Cultura comunicării.	2	-	2
7.	Vocabularul terminologic medical.	2	-	2
8.	Comunicarea comportamentală.	2	2	
9.	Ascultarea.	2	-	2
10.	Discursul public în promovarea sănătăţii.	2	2	
11.	Managementul conflictului.	4	2	2
12.	Rolul comunicării verbale şi non-verbale în relaţia specialist medical pacient.	4	2	2
13.	Arta de a comunica şi a convinge.	4	2	2
Total ore		**60**	**30**	**30**

VI. UNITĂŢI DE ÎNVĂŢARE LA COMUNICARE ŞI PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Unităţi de învăţare/ Unităţi de competenţă	Unităţi de conţinut
***1.* Psihologie generală – psihologie medicală.**	
Evidenţierea structurii integratoare a mecanismelor psihice.	• Noţiunea de psihologie. • Istoria psihologiei. • Principalele ramuri ale psihologiei. • Psihologia medicală. Obiective. Funcţii. • Psihicul uman. Natura contradictorie a psihicului. • Conştiinţa. Inconştiinţa.
***2.* Infrastructura sistemului psihic uman.**	
Identificarea infrastructurii psihicului uman.	• Fenomenele psihice. • Senzaţia. Clasificarea senzaţiilor. Legile senzaţiilor. • Percepţia – caracteristica generală. Clasificarea percepţiilor. Însuşirile generale ale percepţiilor.

	• Reprezentările. Clasificaea reprezentărilor. • Atenţia. Formele, funcţiile şi însuşirile atenţiei. • Memoria. Caracteristicile, procesele de bază, felurile memoriei. • Gândirea. Cracteristicile şi felurile gândirii. Delegrări de gândire.
3. Activitatea umană şi procesele reglatorii	
Identificarea structurii activităţilor umane. Determinarea rolului inteligenţei emoţionale în activitatea profesională.	• Structura activităţii umane. • Formele de bază ale activităţilor umane. • Emoţiile. Inteligenţa emoţională. • Procesele reglatorii ale activităţii (motivaţia, activitatea, voinţa). • Calităţi volitive.
4. Sistemul personalităţii.	
Evidenţierea rolului educaţiei ca acţiune socială specifică în dezvoltarea personalităţii. Concretizarea structurii personalităţii şi argumentarea importanţei ei în dezvoltarea multilaterală.	• Personalitatea. • Structura personalităţii. • Temperamentul. Tipologia temperamentului. • Carcteul şi componentele lui.
5. Psihologia medicală a vârstelor şi sexelor.	
Recunoaşterea modificărilor determinate de fiecare etapă a vieţii.	• Psihologia vârstelor. • Conceptul de dezvoltare. • Stadiile dezvoltării inteligenţei. • Perioada pubertăţii şi adolescenţa. • Pubertatea. • Adolescenţa. • Crizele de vârstă. • Subetapele vârstei adulte. Vârstele de regresie. • Psihologia femeilor şi bărbaţilor.
6. Stresul. Strategii adaptive de profilaxie a stresului.	
Aplicarea metodelor de activitate profesională în profilaxia stresului.	• Stresul. Stresul de scurtă durată. Stresul frecvent. • Teoria lui Selye. • Strategii de adaptare la stres. • Factori de stres la locul de muncă.
7. Personalitatea. Rolul ei în formarea carierei medicale.	
Demonstrararea aptitudinilor prin raportare la valorile teoretice şi practice ale temei.	• Clasificări ale tipurilor de personalitate. • Profilul personal în cariera medicală. • Strategii de setare si urmărire eficientă a obiectivelor profesionale.

***8.* Comunicarea umană. Comunicarea interumană.**	
Identificarea oportunităţilor existente pentru dezvoltarea personală şi profesională.	• Noţiuni de comunicare. Procesul comunicării. • Modelul general şi nivelurile comunicării umane, caracteristicile unui proces de comunicare. • Funcţii, planuri şi nivele ale comunicării. • Axiomele comunicării. • Comunicarea directă şi indirectă. • Factorii care facilitează comunicarea. • Barierele în procesul comunicării şi evitarea lor.
***9.* Comunicarea verbală, comunicarea non-verbală şi paraverbală. Comunicarea în scris.**	
Aplicarea tehnicilor de comunicare verbală, non-verbală şi paraverbală. Dezvoltarea capacităţilor de comunicare eficientă în scris.	• Componentele comunicării. • Tipurile comunicării umane. • Comunicarea paraverbală. Limbajul paraverbal. • Comunicarea non-verbală – caracteristici, funcţii. Elementele comunicării non-verbale. • Principalele semne non-verbale din domeniul limbajului corporal, comunicarea vizuală. • Comunicarea scrisă – cerinţă vitală. • Etape de pregătire a comunicării în scris. • Etape de redactare a comunicării în scris. • Forme de comuncare scrisă.
***10.* Psihologia comunicării.**	
Operarea cu noţiuni specifice psihologiei comunicării în diverse contexte. Aplicarea tehnicilor psihologiei comunicării în consilierea pacienţilor.	• Fenomenele psihice care însoţesc comunicarea. • Aspecte psihologice ale comportamentului aparent în psihologia comunicării. • Criterii ale manierelor frumoase în psihologia comunicării. • Comunicarea emoţională. • Rolul atitudinilor în comunicare. • Tipologia atitudinilor interpersonale. • Consilierea pacentului.
***11.* Comunicarea comportamentală.**	
Argumentarea importanţei comunicării în tipurile de temperament. Asimilarea principiilor comunicării asertive în activitatea profesională.	• Noţiuni de comportament. • Tipuri de comportamente în probleme de sănătate. • Caracterizarea tipurilor de temperament din punctul de vedere al comunicării. • Comunicarea constructivă. • Stiluri de comunicare. • Asertivitatea. Reguli ale asertivităţii. • Rolul comunicării în schimbarea comportamentală.
***12.* Discursul public în promovarea sănătăţii.**	
Identificarea surselor de realizare a unui discurs.	• Tipuri de discurs. • Pregătirea pentru un discurs public.

Estimarea eficienţei unui discurs public structurat. Realizarea unui discurs în promovarea modului sănătos de viaţă.	• Pregătirea efectivă a discursului. • Exersarea discursului. • Secrete pentru un discurs memorabil.
***13.* Managementul conflictului.**	
Argumentarea importanţei soluţionării conflictelor. Utilizarea corectă a strategiilor de soluţionare a conflictelor în deservirea pacienţilor.	• Noţiuni de conflict. • Cauzele şi sursele conflictului. • Tipuri de conflict. • Comunicarea în conflict. • Stiluri de abordare şi soluţionare a conflictelor. • Strategii de rezolvare a conflictelor.
***14.* Rolul comunicării verbale şi non-verbale în relaţia specialist medical – pacient.**	
Estimarea rolului managementului comunicării în echipă. Realizarea unui interviu tematic profesional.	• Comunicarea verbală în practica medicală. • Caracteristici generale ale relaţiei personal medical-pacient. • Tipuri de relaţii profesionale cu pacientul. • Comunicarea verbală, non-verbală specialist medical-pacient. • Reguli pentru specialist medical. • Reguli pentru pacient. • Tehnici de comunicare.
***15.* Arta de a comunica şi a convinge.**	
Determinarea metodelor de comunicare structurate, bazate pe cele mai eficiente practici de convingere în practica medicală.	• Comunicarea – componentă majoră a tuturor domeniilor. • Empatia – aptitudine esenţială a comunicării. • Arta comunicării eficiente. • Arta de a convinge.

VII. STUDIUL INDIVIDUAL GHIDAT DE PROFESOR LA DISCIPLINA COMUNICARE ŞI PSIHOLOGIE MEDICALĂ

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalităţi de evaluare	Termeni de realizare
***1.* Importanţa metodelor psihologiei.**			
• Metode de cercetare şi variante folosite în psihologie: observaţia, convorbirea, anchetarea, experimentul, testul psihologic, metoda biografică, metoda modelării şi simulării.	Chestionare tematice Interviu cu pacientul Studierea, analiza, evaluarea metodelor psihologiei	Interpretarea datelor unui chestionar/ interviu SINELG	2 ore
***2.* Infrastructura sistemului psihic uman.**			
• Senzaţia, tipurile senzaţiei.	Evaluarea capacităţilor	Elaborarea	2 ore

• Percepţia şi dereglările ei. • Procese cognitive superioare: limbajul, imaginaţia.	cognitive şi senzoriale.	Diagramei Wenn	
3. Sistemul personalităţii.			
• Individ, persoană, indidualiatate. • Rolul Eului ca factor integrator.	Profilul personalităţii proprii/ a unui coleg, Studiu comparativ: Eu real/Eu ideal	Eseu sau Fişa de prelucrare a sursei Test *Invitaţie la autocuoaştere*	2ore
4. Psihologia medicală a vârstelor şi sexelor.			
• Etape, stadii, crize de vârstă. • Probleme psihologice ale bătrânilor, aspecte legate de vârstă. • Modificările determinate de fiecare etapă a vieţii şi decizii de îngrijire psihologică.	Elaborarea unui inerviu cu vârstnici Elaborarea recomandărilor pentru depăşirea crizelor de vârstă	Inerviul Eu cercetez	2ore
5. Stresul. Strategii adaptive de profilaxie a stresului.			
• Situaţii de stres la locul de muncă. • Strategii adaptive de profilaxie a stresului.	Identificarea situaţiilor stresante la locul de muncă Elaborarea strategiilor adaptive la stres	Ştiu-Vreau să ştiu-Învăţ Clustering	2 ore
6. Comunicarea verbală, comunicarea non-verbală şi paraverbală. Comunicarea în scris.			
• Comunicarea verbală şi non-verbală. • Rolul limbajului în comunicarea verbală. • Reguli de îmbunătăţire a comunicării în scris.	Proces verbal Elaborarea recomandărilor pentru realizarea comunicării efciente	Prezentarea Procesului verbal Prezentarea portofoliului	2ore
7. Elaborarea posterilor şi pliantelor tematice.			
• Reguli de realizare a pliantelor, posterilor, prezentărilor PowerPoint. • Cerinţe tehnice.	Elaborarea posterilor şi pliantelor tematice PPT	Prezentarea posterelor şi pliantelor PPT	2 ore
8. Comunicarea interpersonală. Tipuri şi modele de comunicare.			
• Comunicarea interpersonală. • Beneficiile comunicării interpersonale. • Distanţe interpersonale. • Stilurile de comunicare interpersonale.	Comentarea afirmaţiei „Comunicarea interpersonală în domeniul medical contribuie la asigurarea succesului profesional” Elaborarea recomandărilor privind etica şi deontoodia	6 De Ce? Agenda cu notiţe paralele	2 ore

• Etica şi deontologia comunicării. • Cunoaşterea de sine.	comunicării profesionale		
9. Psihologia comunicării.			
• Comunicarea şi creativitatea. • Comunicarea în cadrul grupului de muncă. • Condiţii ale comunicării eficiente în familie.	Analiza condiţiilor de comunicare ce asigură performanţa grupului Elaborarea PPT	Modelul ETER Prezentarea portofoliului	2 ore
10. Cultura comunicării.			
• Cultura comunicării – concept strategic pentru gândirea contemporană. • Argumetul persuasiunea – forme instrumentale de comunicare cu pacienţii. • Portretul specialistului medical modern.	Elaborarea portretului unui specialist medical modern Cercetarea şi argumentarea citatelor despre cultura comunicării	Poster Citate argumentate	2 ore
11. Vocabularul terminologic medical.			
• Limbajul profesional medical în abordarea sistemică. • Criterii de evaluare a limbajului profesional medical şi a competenţelor verbal-comunicative.	Elaborarea strategilor pentru comunicare eficientă şi utilizare adecvată a limbajului profesional medical.	Prezentarea portofoliului	2 ore
12. Ascultarea.			
• Ascultarea activă. • Atitudini adecvate pentru ascultare activă. • Modelel ascultării active în medicină. • Erori de ascultare.	Evaluarea calităţilor personale de comunicare Analiza modelului de ascultare activă în medicină	SWOT Cercetare împărtăşită	2 ore
13. Managementul conflictului.			
• Negocierea – metodă de rezolvarea a conflictului. • Tipuri de negocieri. • Principii ale negocierii.	Listarea situaţiilor de conflict la serviciu, familie, cu prietenii. Negocierea - metodă de rezolvare a conflictelor.	Evaluarea portofoliului Explozia stelară	2 ore
14. Rolul comunicării verbale şi non-verbale în relaţia specialist medical pacient.			
• Particularităţi în comunicarea medicală a informaţiilor negative. • Reguli în comunicarea diagnosticului grav.	Realizarea unui interviu tematic profesional. Elaborarea recomandărilor privind comunicarea cu pacientul, rudele pacientului.	Interviul Prezentarea portofoliului	2 ore

a. realizarea unui transfer de cunoaştere în autentic;
b. aplicarea celor însuşite la ore în situaţii de integrare simulate şi autentică;
c. dezvoltarea competenţelor, care devin pe parcurs modele comportamentale obişnuite, fireşti.

Cadrul didactic va selecta şi adecva diversificat tehnologiile de predare-învăţare în corespundere cu potenţialul elevului conform propriei strategii didactice, precum şi a obiectivelor proiectate tematic.

În proiectarea didactică de lungă şi scurtă durată profesorul se va ghida de prezentul curriculum, atât la compartimentul competenţe, cât şi la conţinuturi recomandate. Structurarea pe module se va realiza la discreţia cadrului didactic, care are obligaţia de a forma la elevi toate competenţele specifice prevăzute.

Centararea pe elev ca subiect al activităţii instructiv-educative în cadrul disciplinei *Comunicare şi psihologie medicală* şi orientarea acestuia spre formarea competenţelor specifice presupun respectarea unor exigenţe ale învăţării durabile, printre care:

- utilizarea metodelor interactive;
- realizarea diverselor activităţi pentru exersarea competenţelor profesionale, utilizarea calculatorului;
- operarea cu diferite alternative explicative în interpretarea unor fapte, fenomene, care vor contribui în continuare la dezvoltarea unui comportament competitiv şi raţional în utilizarea resurselor proprii.

În cadrul activităţilor organizate la ore, elevii şi profesorii vor utiliza diverse strategii de învăţare, menite să formeze competenţele specifice, ce ar permite valorificarea eficientă a propriului potenţial.

În acest caz, procesul didactic se focalizează atât pe asimilarea de cunoştinţe şi abilităţi specifice disciplinei, cât şi pe folosirea strategiilor de învăţare pe parcursul vieţii, pe care elevii pot să le aplice în diferite contexte de viaţă. Pentru aceasta, activitatea didactică trebuie să demareze de la dezvoltarea abilităţilor generale pentru viaţă: valorificarea oportunităţilor; transpunerea unei idei în practică; curajul de a se confrunta cu probleme şi de a le soluţiona; acceptarea implicaţiilor propriilor alegeri; perceperea activităţilor independente drept o alegere profesională valoroasă.

Rezultate bune pot fi obţinute, dacă se lucreză în grupuri mici cu aplicarea metodelor interactive, precum sunt: metoda predării/învăţării reciproce (Jigsaw, SINEGL, STAD) – metodele învăţării pe grupe mici, TGT – metoda turnirurilor între echipe, metoda schimbării perechii, harta cognitivă sau harta conceptuală, matricele, lanţurile cognitive, diagrama cauzelor şi a efectului, pânza de păianjen, brainstorming, metoda pălăriilor gânditoare, interviu de grup, studiu de caz, incidentul critic, philips 6/6, tehnica 6/3/5, controversa creativă, metoda Frisco, sinectica, metoda delphi, portofoliu individual şi de grup, care vor contribui la formarea competenţelor integratoare autentice vizate la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală.*

Resursele didactice de bază în predarea disciplinei constau din suportul de curs *Comunicare şi psihologie medicală*, însoţit de prezentări în format Power Point, portofolii didactic-metodice.

Curriculum-ul la *Comunicare şi psihologie medicală* oferă profesorilor diferite posibilităţi de abordare didactică a disciplinei. Oricare ar fi opţiunea didactică, aceasta se va dovedi utilă, incitantă, dacă va reuşi să antreneze elevii în activităţi de învăţare atrăgătoare, care să răspundă intereselor şi experienţei de viaţă ale grupului ţintă.

IX. SUGESTII DE EVALUARE A COMPETENŢELOR PROFESIONALE

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învăţare. Orice proces educaţional se finalizează prin evaluare, cunoaştere şi recunoaştere a rezultatelor procesului de achiziţionare şi formare. Evaluarea reprezintă un feed-back permanent între agenţii procesului educativ, menit să confirme formarea la elevi a competenţelor urmărite.

Evaluarea competenţelor porneşte de la definirea clară a acestora, drept capacitate de dezvoltare a problemelor într-un context dat. Astfel, competenţa comunicativă se referă la capacitatea elevului de a aplica ideile în practică. Aici se pune accent pe creativitate, inovaţie precum şi pe capacitatea de a planifica şi de a gestiona proiecte în scopul realizării obiectivelor. Prin urmare, pentru evaluarea competenţelor trebuie identificate cunoştinţele acumulate, deprinderile obţinute, comportamentele, atitudinile şi abilităţile dezvoltate.

Cunoştinţele necesare formării competenţei profesionale ţin de identificarea oportunităţilor pentru activităţi personale şi profesionale. Abilităţile ce urmeză a fi evaluate se raportează la organizare, analiză, comunicare, precum şi la abilităţile de a lucra atât individual, cât şi în colaborare cu echipa.

Subiectele prevăzute pentru studiul individual ghidat de profesor, din conţinuturile tematice, se evaluează conform unui orar aprobat.

Pentru studiul individual fiecare elev este obligat să realizeze 3 sarcini propuse de profesor, care vor fi evaluate cu note.

Evaluarea în cadrul disciplinei *Comunicare şi psihologie medicală* trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă şi formativă. Pentru o evaluare eficientă a performanţelor şcolare în cadrul cursului este necesar să se pună accent pe aprecierea competenţelor achiziţionate, a progresului realizat, a produselor activităţii elevilor, deoarece evaluarea competenţelor are drept scop aprecierea a ceea ce a aplicat elevul şi nu doar ceea ce a învăţat.

Obiectivele evaluării disciplinei de studiu vor urmări progresul personal cu referire la iniţiativa profesională, atitudinea faţă de pacient şi faţă de propria persoană, interesele privind evoluţia personală în diferite activităţi profesionale. Din această perspectivă fiecare cadru didactic se va strădui să-şi creeze o bază de probleme autentice, adecvate competenţelor evaluate şi nivelului de studiu.

În cadrul probelor de evaluare ponderea cea mai mare va fi acordată aplicării practice, care să răspundă scopului de ansamblu al modulelor, acela de a forma şi dezvolta copmetenţe specifice necesare iniţierii şi desfăşurării unei activităţi profesionale.

Atât profesorii, care sunt implicaţi în predarea disciplinei *Comunicare şi psihologie medicală*, cât şi elevii, trebuie şă conştientizeze faptul că cel mai important este „*cât de bine pot să aplice*" elevii ceea ce ştiu şi „*ceea ce sunt capabili să facă*" cu ceea ce au studiat la disciplina dată. Aceste considerente vor face ca în evaluarea finală ponderea aplicaţiilor practice să tindă spre maximum posibil.

Evaluarea portofoliului trebuie stabilită preventiv, astfel încât elevul să ştie cât timp are la dispoziţie pentru a-l completa. Important e că acesta să aibă a structură clară, materialele elaborate, analizate şi prezentate adecvat.

Examenul la disciplina *Comunicare şi psihologie medicală* prevede realizarea şi prezentarea unui proiect de grup, care va pune accent pe *Promovarea modului sănătos de viaţă.*

Proiectul va fi evaluat în baza unor criterii şi indicatori stabiliţi anterior de cadrul didactic de comun acord cu elevii şi a evaluării întregului spectru de activitate al elevilor în cadrul disciplinei *Comunicare şi Psihologie medicală*, în baza unei grile cumulative cu punctaj şi indicatori clari. Toate criteriile de evaluare trebuie cunoscute de elevi la etapa de demarare a cursului.

Avantaj acestei metode de evaluare îl constituie posibilitatea dialogului profesor-elev, în cadrul căruia profesorul îşi poate da seama nu doar „ce ştie" elevul, ci şi cum gândeşte, cum se exprimă verbal, cum va acţiona în anumite situaţii relatate în sarcini.

Evaluarea finală la disciplina *Comunicare şi Psihologie medicală* se doreşte a fi una autentică şi axată pe succes.

X. REFERINŢE BIBLIOGRAFICE PENTRU SUSŢINEREA DEMERSULUI DIDACTIC

1. Manolache A., Horneţ N., Şchiopu L., Botnarciuc L., Comunicare şi Psihologie medicală, support de curs, Chişinău, 2016.
2. Bolboceanu A., Psihologia comunicării, Chişinău, 2007.
3. Nemerenco A., Cărăruş M., Comunicarea în sănătate publică, Chişinău, 2007.
4. Nemerenco A., Cărăruş M., Lozan-Tîrşu C., Guţu L., Noţiuni de comunicare, Comunicarea în sănătate publică, Chişinău, 2010.
5. Racu A., Danii A., Psihopedagogie specială, Chişinău, 2007.
6. Racu A., Popovici Doru-Vlad, Danii A., Racu S., Psihopedagogia integrării, Tipografia Centrală, 2010.
7. Lozan-Tîrşu C., Guţu L., Cojocaru R., Comunicarea pentru schimbarea comportamentală, Chişinău, 2008.
8. Eţco C., Cărăruş M., Davidescu-Creangă E., Psihologie managerială, Chişinău, 2006.
9. Dr.Andre Moreau, Viaţa mea aici şi acum, Editura Trei, 2005.
10. Ţărnă E., Bazele comunicării, Chişinău, Editura Prut International, 2011.
11. Racu Ig., Perjan C., Jelescu P., Bolboceanu A., Vîrlan M., Gonţa V., Donica E., Briceag S., Luchian E., Stamatin O., Psihologia dezvoltării şi psihologia pedagogică, Chişinău, 2007.
12. Rudic Gh., Bulah L., Varban I., Haceaturean T., Suport didactic, Comunicarea cu clientul – calea spre succes, Chişinău, Editura Prut International, 2009.
13. Commarmond G., Exiga A., Arta de a comunica şi de a convinge, Paris, 2002.
14. Rorschach H., Manual de psihodiagnostic, Editura Trei, 2000.
15. Aşevschi I., Psihologia comunicării, Chişinău, 2012.
16. Bradu-Iamanadescu I., Psihologie medicală, Editura Infomedica, 1997.
17. Secrieru I., Psihologie aplicată.Descifrarea trăsăturilor faciale, Chişinău, 2011.
18. Trofaila L., Psihologia dezvoltării, Chişinău, 2007.
19. Nancy L.Van Pelt, Secretele comunicării, casa de editură Viaţă şi Sănătate, 2004.
20. Jelescu P., Racu Ig., Bolboceanu A., Negură I., Revenco C., Gonţa V., Luchian E., Perjan C., Briceag S., Donica E., Vîrlan M., Stamatin O., Psihologia generală, Chişinău, 2007.
21. Denny R., Cum să comunici ca să câştigi, Iaşi, Polirom, 2003.
22. Goncearuc Sv., Secrieru I., Psihologia generală, Chişinău, 2011.
23. Rusnac Sv., Consilierea psihologică în grup.Forme şi metode, Chişinău, 2005.
24. Rusnac Sv.,Preocupări contemporane ale psihologiei sociale, Chişinău, 2007.